

خبر

اردوغان درراه تهران

«سعید خطیبزاده»، معان وزیر امور خارجه کشورمان که به ترکیه سفر کرده است، در ادامه گفت‌وگوهای خود با مقامات کشورهای مختلف در حاشیه نشست مجمع دیپلماسی آنتالیا، با «نوح ییلماز»، معاون وزیر امور خارجه ترکیه، دیدار و گفت‌وگو کرد. خطیبزاده در این ملاقات بر اهمیت روابط دوجانبه و اراده دو کشور بر گسترش هرچه بیشتر در همه زمینه‌ها تأکید کرد و در همین راستا با اشاره به برگزاری نهمین نشست شورای عالی همکاری‌های دو کشور، سفر آتی آقای اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه به تهران را با اهمیت ارزیابی کرد. موضوعات مربوط منطقه، به‌ویژه تداوم جنایات اسرائیل در غزه و گسترش سیاست توسعه‌طلبانه این رژیم در سوریه، از دیگر محورهای گفت‌وگوی دو طرف بود. خطیبزاده همکاری و تبادل نظر دو کشور در این زمینه را حائز اهمیت توصیف و بر حساسیت کشورهای اسلامی بر این امر تأکید کرد. تبادل نظر درباره گفت‌وگوی غیرمستقیم ایران و آمریکا در عمان از دیگر محورهای مطروحه در دیدار معاونان وزرای خارجه ایران و ترکیه بود.

یادداشت

مذاکره؛ روایت انتقام‌پرستیژ قدرت

روایت نخست: «بالاخره مقاومت ایران جواب داد و آمریکا ناچار شد از تغییر رژیم و مطالبات حداکثری به شرایطی حداقلی تن بدهد؛ یعنی نداشتن بصب اتمی از طرف ایران که این هم البته تحصیل حاصل است.

در زمانه‌ای که ترامپ با ادعاهای حداکثری با جهان سخن می‌گوید، با ایران با لحنی حداقلی سخن می‌گوید. اعزاز نیرو و تهدیدهای نظامی همه برای این است که عقب‌نشینی خود را از تقاضاهای حداکثری پیشین بپوشاند.»

روایت دوم: «پس از ترور رهبران مقاومت و براندازی رژیم بنشار اسد، فشارهای ترامپ ایران را در مسیر پذیرش مذاکره قرار داد.»

روایت سوم: «هر دو طرف ملاحظه پرستیژ یکدیگر را در گفتارهای رسمی می‌کنند. هم ترامپ صریحا می‌گوید که ما از سر قدرت حرف نمی‌زنیم (یعنی می‌خواهد پرستیژ طرف مقابل شکسته نشود) و هم ایران می‌گوید آماده جذب سرمایه‌گذاری آمریکایی است». روایت سوم می‌تواند روایت پرستیژ را برای هر دو طرف برساند. استراتژی رسانه‌ای مذاکره‌کنندگان باید این باشد که با مشارکت طرف آمریکایی در همان جلسه نخست بر اشاعه روایت سوم تفاهم کنند و تعهد به آن را در اظهارنظرهای رسمی خود در پیش گیرند. لغزندگی حکمت و مکر سیاست را پیش‌ازین دیده‌ایم. آنان نباید فسانه قلدری بخوانند و ما نیز نباید بر فسون قلندری بدمیم. این‌گونه است که امنیت روانی برای هر دو سو فراهم می‌شود. این مهم‌ترین نکته‌ای است که باید در نظر تیم مذاکره‌کننده ایران و شخص دکتر عراقچی باشد.

مسئله اصلی روایت پرستیژ است. روایت مبتنی بر حفظ «پرستیژ دوجانبه» (روایت سوم) را با همکاری طرف آمریکایی برسانید تا اسیر دومینوی لفاظی‌های جنگ‌آمیز نشوید. این نخستین گام برای موفقیت گفت‌وگوهاست. در داخل نیز روایتی مقتدرانه و خردمندانه از موفقیت برسانید (روایت نخست). اما مهم این است که طرفین تعهد دهند که روایت داخلی خود را به گونه‌ای بازتاب دهند که روایت پرستیژ دوجانبه را تخریب کند. رعایت ظرافت در تفکیک «روایت داخلی» از «روایت بین‌المللی» برای هر دو سوی معرکه ضروری است و خودآگاهی و تدبیر آن باید در دستور کار مذاکره‌کنندگان باشد تا از «تخریب فرایندی» جلوگیری شود.

مالک مصدق: در روزهایی که خاورمیانه صحنه پیچیده‌ترین معادلات امنیتی است و در ایران نیز همه نگاه‌ها متوجه مذاکرات عمان خواهد بود، باکو به میزبانی گفت‌وگوهایی حساس میان هیئت‌های ترکیه و اسرائیل درآمد؛ گفت‌وگوهایی که در نهایت، بی‌آنکه به توافقی مشخص منتهی شود، به پایان رسید. بنا بر گزارش‌های منتشرشده از سوی شبکه الجزیره و رسانه‌های اسرائیلی به نقل از سازمان پخش اسرائیل، این رایزنی‌ها که با تمرکز بر بحران سوریه و در سایه حضور نیروهای نظامی دو طرف در آن کشور انجام شد، هیچ دستاورد ملموسی به همراه نداشت.

درحالی‌که منابع اسرائیلی از تداوم این گفت‌وگوها پس از پایان عید یهودی «پسح» خبر داده‌اند، وزارت دفاع ترکیه نیز از برگزاری نخستین جلسه فنی میان دو کشور در باکو خبر داد؛ نشستی که هدف آن، ایجاد مکانیسمی برای جلوگیری از برخوردهای نظامی ناخواسته در خاک سوریه عنوان شد. با این حال، بیانیه منتشرشده از سوی آنکارا، لحن تند و آشکاری درباره اقدامات اسرائیل داشت. ترکیه حملات مستمر اسرائیل به خاک سوریه را تهدیدی علیه تمامیت ارضی این کشور و عامل بی‌ثباتی در منطقه دانست و جامعه جهانی را به مقابله با سیاست‌های توسعه‌طلبانه اسرائیل فراخواند.

پشت پرده رایزنی‌ها؛ از تقسیم مناطق نفوذ تا خطوط قرمز اسرائیل

در سایه این مذاکرات، رسانه‌های مختلف از رایزنی‌های محرمانه‌ای پرده برداشتند که بر مبنای آن، دو طرف با میانجی‌گری آمریکا به دنبال تعریف مرزهای نفوذ خود در سوریه هستند. شبکه ۱۳ تلویزیون اسرائیل به نقل از منابع مطلع مدعی شد در جریان نشست باکو، اسرائیل با صراحت هرگونه تحرک نظامی ترکیه در تدمر را «خط قرمز» اعلام کرده است. مقامات این رژیم هشدار داده‌اند تغییر در وضعیت استقرار نیروهای خارجی در سوریه بدون هماهنگی، قواعد بازی را بر هم خواهد زد. در این نشست، هیئت اسرائیلی به ریاست «نُساحی هانگی»، رئیس شورای امنیت ملی این رژیم، حضور یافت. منابع دولتی ترکیه نیز هدف از این مذاکرات را تلاش برای کاهش سووتفاهم‌ها و جلوگیری از بروز تقابل نظامی میان عملیات دو طرف در سوریه عنوان کردند؛ هرچند هنوز چشم‌انداز مشخصی برای تحقق این هدف ترسیم نشده است. درحالی‌که فضای گفت‌وگوها با هدف کاهش تنش تعریف شده بود، لحن طرفین در عرصه رسانه‌ای همچنان حاکی از بی‌اعتمادی عمیق است. رسانه‌های اسرائیلی گزارش داده‌اند تانیا‌هو در جریان دیدار با دونالد ترامپ صراحتا اعلام کرده است اسرائیل در صورت ضرورت، از رویارویی نظامی با ترکیه ابایی ندارد. در سوی دیگر، هاکان فیدان، وزیر خارجه ترکیه، نیز با تأکید بر حق حاکمیت سوریه، اعلام کرده است در صورت امضای توافقی رسمی با دمشق، آنکارا آماده ارائه حمایت نظامی از این کشور خواهد بود. فیدان هشدار داد بی‌ثباتی در سوریه، تهدیدی مستقیم برای امنیت ملی ترکیه است و آنکارا نمی‌تواند در برابر چنین مخاطراتی بی‌تفاوت بماند.

بازی محتاطانه ترکیه و اسرائیل در میدان بحران

تحولات سوریه بار دیگر به صحنه‌ای از رقابت پیچیده و چندلایه میان ترکیه و

«شرق» از رویارویی پنهان ترکیه و اسرائیل گزارش می‌دهد

خلأ ایران در بازی ژئوپلیتیکی سوریه و احتمال تجزیه

کوتاه‌تر کرده و امکان مانور آنکارا در برابر دمشق را کاهش داده است. از سوی دیگر، دولت اردوغان در تلاش است از حکومت احمد الشرع به عنوان ساختار جایگزین دولت اسد حمایت کند، اما هزینه این سیاست در غیاب یک پشتوانه منطقه‌ای، به مراتب سنگین‌تر شده است.

ترکیه اکنون با بحران‌های هم‌زمانی مواجه است؛ تهدید اسرائیل در مرزهای جنوبی، احتمال قدرت‌گیری مجدد گروه‌های کرد با پشتیبانی غرب، تضعیف روند مصالحه با پ.ک.ک و تشدید مشکلات سیاسی داخلی. در این شرایط، استمرار سیاست‌های بررسک اردوغان در سوریه بدون بازتعریف راهبردها می‌تواند به بهای تضعیف نفوذ منطقه‌ای ترکیه و فرسایش منابع سیاسی و نظامی این کشور تمام شود.

اگرچه آنکارا تلاش می‌کند با اسرائیل وارد گفت‌وگو شود و در قالب جلساتی مانند نشست باکو، سازوکاری برای مدیریت تنش‌ها طراحی کند، اما واقعیت‌های میدانی، بسیار فراتر از چارچوب‌های تاکتیکی و امنیتی است. آنچه اکنون در سوریه جریان دارد، نوعی «بازمهندسی ژئوپلیتیکی» با حضور بازیگران پرنفوذ و غیبت برخی مهره‌های کلیدی پیشین (مانند ایران) است. در چنین فضایی، ترکیه دیگر قدرت بلامنازع شمال سوریه نیست، بلکه به یکی از بازیگران محدودشده در معادله‌ای پیچیده و چندلایه تبدیل شده است.

در نهایت، اگر اردوغان در راستای بازتعریف رابطه با دمشق، احیای روند گفت‌وگوی داخلی و بازسازی ابزارهای مشروعیت منطقه‌ای خود گام بردارد، سوریه ممکن است نه فرصت، بلکه به کابوسی راهبردی برای آنکارا بدل شود؛ کابوسی که پیامدهای آن فراتر از مرزهای جغرافیایی خواهد بود.

خروج ایران؛ برهم‌خوردن موازنه قدرت و آغاز سناریوی تجزیه سوریه

کاهش محسوس حضور میدانی و سیاسی ایران در سوریه، به عنوان یکی از اصلی‌ترین بازیگران بازدارنده در برابر نفوذ اسرائیل و غرب، منجر به برهم‌خوردن نظم امنیتی این کشور شده است. این خلأ راهبردی به اسرائیل امکان داده نفوذ خود را در عمق خاک سوریه، از قنيطرة تا حلب و دیرالزور، گسترش دهد. طبق برخی گزارش‌ها، اسرائیل عملا در حال تثبیت سیطره غیررسمی بر مناطق گسترده‌ای به وسعت حدود ۷۰۰ کیلومتر است. این تحکرات، با هدف مهار بازیگران منطقه‌ای رقیب و آماده‌سازی مقدمات برای تقسیم نفوذ در سوریه میان قدرت‌های خارجی -شامل آمریکا، روسیه و اسرائیل- دنبال می‌شود.

در همین چارچوب، زرمه‌هایی از طرح تقسیم سوریه و ایجاد مناطق نفوذ دائمی در حال شکل‌گیری است. اگر این سناریو عملیاتی شود، موجودیت دولت مرکزی سوریه به شکلی سابقه‌ای تضعیف می‌شود و آینده سیاسی این کشور به بازیچه رقابت‌های ژئوپلیتیکی تبدیل خواهد شد. نکته مهم آن است که اسرائیل برخلاف گذشته، اکنون نه‌تنها برای مهار ایران، بلکه برای کنترل نفوذ ترکیه نیز وارد میدان شده است. چنین تغییری در اهداف تل‌آویو، نشانه‌ای روشن از جابه‌جایی اهداف و تهدیدات اصلی در معادله سوریه است؛ وضعیتی که می‌تواند به برخورد مستقیم یا برخورد نیابتی با آنکارا نیز منجر شود.

ریموندویل

RAYMOND WEIL
GENEVE

freelancer collection

SARMAN Co.

شرکت سرمان

۰۲۱ ۲۲ ۶۱ ۳۷ ۵۲

